

Előfizetési feltételek 1865-dik évre: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft. — Csúpan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Félévre 3 ft. — Csúpan Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetően, 1863. november 1-től kezdve: Egy, négyszer hasábjott petit sor ára, vagy annak helye egyszeri iktatásnál 10 krba: háromszor- vagy többszöri iktatásnál csak 7 krba számítottatik. — Külföldre nézve kiadó-hivatalunk számára hirdetésményeket elfogad, Hamburg és Altonában: Haasenstein és Vogler. — M.-Frankfurtban: Otto Mollien és aeger könyvkereskedése; Bécsben: Oppelik Alajos. — és Pesten: a kertész-gazdászati ügynökség Is. Józseftér, 14. sz. a. Bélyeg-díj, külön minden iktatás után 30 ujkr.

Ybl Miklós.

A képzőművészeteknek talán egy ágában sem vagyunk képesek hazánkban s hazai tehetségektől oly szép haladást tanúsító eredményeket felmutatni, mint az építész, mint komoly építész terén. E lapokban is gyakran volt alkalmunk az állításunk bizonyosságául egyes szebb épületeink s építőmestereink ismertetését közölni, s íme ezuttal ismét egy jeles magyar építész érdemeit van alkalmunk méltányolni.

Ybl Miklós székesfehérvári származású hazánk fia több mint husz éve, hogy az ország fővárosában működik, s nem csak itt, hanem a haza külön vidékein is számos jeles építészeti mű hirdeti azóta az ő alkotó erejét s kiviteli ügyességét. Egyaránt meglepő építményeinek száma s a rajtok igénybe vett stílusformák változatossága. Ybl Miklósnak elismert erős oldala az, hogy műveiben a szépség mellett a gyakorlati célszerűség kívánalmainak is mindenkor eleget tenni iparkodik s tekintetbe veszi mindig a kor és helyzet igényeit. Művei közül csak a nevezetesebbeket szándékunk itt elősorolni.

Egyik legelső munkája, mellyel a külföldi tanulmányaiból hazatért fiatal építész nevet alapított magának az országban, a nagy-károlyi nagy templom, (V. U. 1857. 26.) uribőkezűség folytán eszközölt megújítása volt. Eredeti templom-építményei között megemlítjük a francia renaissance-stílusú kápolnát Irsán, s a babyloniai stílusban épült, 8 szegletű, 5 tornyu kecskeméti prot. templomot. Legjelesebb s legnépszerűbb műve azonban e szakban a híres főthi templom (rajzát s részletes leírását a V. U. 1856. évi 1. s 1862. évi 16. számában közöltük); ez gr. Károlyi István vallásos buzgósága és nagylelkűsége folytán épült s Pest környékének egyik legszebb látogatott építészeti nevezetességét képezi a közel Fóth helység regényes parkjában.

Ybl Miklós többi nyilvános építményei között meg kell említenünk a nemzeti múzeum mögött 1858-ban épült nemzeti lovarda

épületét (lásd V. U. 1858. évi 7. szám), melynek főrészt egy térs és szép, fedett lovaglóiskola képezi s melynek gyakorlati berendezése a dicsőre méltán kiérdemelte. Az Ybl által épített magánpaloták között legjelesebbek gr. Festetics György szép palotája a múzeum közelében (lásd Vas. Ujság 1864. évi 34. számát), melynek mind külső, mind belső elrendezése szolid jó ízlésről tesz tanúságot. Szintén Ybl műve lesz a fentebbi palota közelében most épülő gr. Károlyi Lajos-féle palota, melynek építése a gróf halála után kissé megakadt ugyan, de azon

berek, iparosok és művészek által fog véghez vitetni.

Ybl emléképményei között is két ismert jeles művet említhetünk: az egyik a múlt évben elkészült Széchenyi-terem a nemzeti múzeum könyvtárában, mely az ő terve szerint rendeztetett be (lásd V. U. 1864. évi 51. számát); a másik Kazinczy dics-csarnoka Széchalmon, melyet egy régi görög stílusú templom mintájára 1862-ben készített el Ybl, a nemzet kegyeletes adakozásai következtében (l. V. U. 1863. évi 24. számát).

Áttérve az építészeti decorationalis, díszítési ágára, itt is építészünk két szép művéről, illetőleg tervéről tehetünk említést. — Az egyik egy sétány részletes terve szülővárosa Székesfehérvár számára; a másik egy japáni kéjjakkal ellátott festői park tervezete az ujjpesti szigeten.

Nem szólunk azon számos kész tervekről, melyek Ybl tárczájában hevernek, s melyek valószínűsége idők és körülmények vagy már egészen meghiusították, vagy későbbi időkre halasztották. A többi között a kir. kuria építendő új épületére nézve van egy kész terve, mely a szakértők teljes méltánylásával találkozott. Az akadémia palotájához — közbejött személyes okok miatt — ugyan nem nyújtott be tervezetet, azonban az építendő bizottmány itt is Szkalnitzky Antalt és Yblt tisztelték meg azon bizalommal, hogy az elfogadott Stüler-féle terv szabályszerű kivitele az ő szellemi és anyagi vezetésüknek adassék át. S ma holnap ezen szép épület, Pest egyik ékessége, szintén egészen készen fog állani, s az építés anyagi részének kezelése körül Yblnek van itt is sok érdeme.

A mi Ybl Miklós u. n. civil-építészeti, a bérházakat illeti, e téren is igen kellemes változtatásokat hozott be a Pesten sokáig divatozott kaszárnya-stílusba. Egyik legszebb bérháza a kőfaragó s szobrász művekkel dusan ellátott takarékpénztári épület Budán a lánchíd közelében (l. V. U. 1865.

YBL MIKLÓS.

biztos hír kering, hogy a meghalt gróf fia és örököse gr. Károlyi Alajos a megkezdett terv szerint egészen ki fogja építtetni a már most is sokat ígérő új épületet. Sőt azt is hallani, hogy ezen palota-építésnél fordul elő legelőször azon eset, mikép Ybl intézkedései nyomán a palotához tartozó mindenmü munka, a külső körakástól egész a belső bebutorzásig, csúpan hazai mesterem-

évi 1-ső számát); ilyen a gazdagon díszített, nagy terjedelmű *Ganz-féle ház* a feldunatoron nyert telken; s ilyen a nagy gondal épült *Schmidt-Unger-féle átjáró ház* az országúton és magyar-utczában stb. Mind ez épületek még késő időkben is fogják hirdetni mesterök szerencsés találékonyságát, gyakorlati ügyességét és szakértelmét.

Ybl Miklós a bécsi építészeti iskolában kezdte tanulmányait s mielőtt állandóan Pestre költözött volna, sokáig tartózkodott Prágában, hol tanulmányait gyakorlatilag folytatta.

Midőn gróf Károlyi István a főthi templom építésének eszméjével foglalkozott s építőmestereül Yblt szemelék ki, ezzel együtt Florenczbe utazott, hogy a céljaikra szükséges tanulmányokat a hely színén megtehesse. Innen van az, hogy Ybl építményein a florenczi és román stílok oly mesteri módon váltakoznak, de ügyes kiszámítás mellett mindenkor a mai életviszonyok igényei szerint alakulnak s módosulnak.

Ybl Miklós első helyen áll azon hazai építészeti tehetségeink között, a kik az izlés nemesítése s fővárosunk szépítése körül hervadhatlan érdemeket bírnak.

Durazzo Károly.

Olvassa Lajos a gyászos levelet,
Hogy Durazzo azt írja:
„Nincs több a világon ily szörnyű eset,
Endre vérebe fulva...”

„Nem fogta vas őt, mérge nem ölé
A hogy kegyes anyja megbüvölé,
Megfojtád te s Johanna!”

„Johanna zokog, sir, gyászolja szegényt...
Rajmond, Terlicsi menten
Vérükkel adóztak a hősi szívért,
Ők érettek a tetten...”
„Lesz, lesz Durazzo méltó jutalom,
Nincsen sem erő, sem hatalom,
Pokloktól mi kimentsen!”

Igy kelle kimulnod szerelmes öcsém,
Ártatlan kicsi bárány,
Együtt ki velem csüggte dajka mesén,
Elvett tőlem az ármány!
— Nem fogta vas őt, mérge nem ölé
A hogy kegyes anyja megbüvölé,
Boszut érte Itálián!”

Megcsörren a fegyver, a föld meginog,
Zug felhő szakadása;
Harcokban erősek, bajnok magyarok,
Mennek feketé gyászba.
Zászlójuk elől leng éjkoron,
Felzug iszonyun a harci moraj
S zeng kürtök riadása. —

„Vajj! merre hadaddal nagy hősi király,
Hol vár vérsata mostan?
Fegyvert nem emel rád, oh nem, Talián,
Szállj célod fele gyorsan...”
A hősi király ajkába harap:
„Hah, ismerem én már a madarat,
Lép kell csak neki, hoztam.”

A merre vonula, várták az urak,
Vigan ünnepet ülve.
Mélyebbre nyomula szívé a harag,
Ott a vérbe vegyüle.
„Korcsult ivadék, fertelmek ölen
Szívéből a hős lángot kiölé
S szolgál — ünnepet ülve!” —

Megszállt Lajos akkor Aversza előtt,
Ott, hol Endre lehulla.
Nyájas Durazzo és Tarenti Fülöp
Várták gyászba borulva.
„Itt halt meg öcséd, ah, itt van a kert,
A hol mereven, fagyva hevert
A bün éjén a hulla...”

Nápolyba vivém én s mig eltemeték
Én boszura siettem —
S meghaltak a gaz bünt kik elköveték,
Nincs már közülök egy sem.”
„Meg lesz mai nap még a jutalom,
Vig sors Durazzo rá, így akarom,
Mert nincs közülök egy sem.”

Megcsendül a serleg, Itália bora
Pezsdül, forr az erekben;
Göröcsöz kaczagás közt foly a lakoma,
Félni senki de nem mer.
Éjfélzug a kürt majd s a zaj eláll, —
Mért néze sötétben szét a király?
Vér fagy rá az erekben.

„Láttátok-e árnyát Endrémnek imént?
Hallottátok-e hangját?
Azt sugta nekem, hogy nem vagytok egyéb:
Orv nép, szolga haramják!
Csatlósok elő, lakoljon a bün,
Nincs egy, de egy oh nincs, volna ki hüm,
Mind, mind szolga haramják!”

„Mind gyilkosok, úgy van, én nem vagyok az,
Hóhérbárd fejekre;
Veszsen ki a szív, mely nem hű, nem igaz,
Én mondom ki ezekre” — —
Mond Durazzo, hallják az urak
S félelmök után száll néma harag
Hánykódó sziveikbe.

Akkor Lajos intett megvetve felé:
„Hóhérbárd te magadra!
Nincs bün, mi ne volna beoltva beléd,
Gyilkos vagy te s Johanna.
Hulljon le fejed, hol Endre lehullt,
Szálljon le napod, hol napja lehunyott,
Hóhérbárd te magadra...”

Johanna királyné nász-ágya puha,
Késő már a, Johanna!
Nem lép Durazzo, nem abba soha,
Fekszik vérebe halva...
Kit Nagy Lajos ítél, jaj annak az egyszer,
De jaj neked asszony, jaj neked ezerszer,
A kit az ur haragja! *Fejes István.*

Egy magyar dalia.

(Történeti adoma.)

Első Lajos magyar király Olaszországba vezette seregét. Nem jó kedvűl tette ezt a fejedelem, kényszerülve volt rá. Testvérét, András királyt, megölték a nápolyiak.

Sok jeles hadvezér követte királyát, a sok jó hadvezérnek sok dolga is volt akkor. Azok közt a derék vitézek közt kitüntek a *Laczkfiak*, Apor László erdélyi vajdának fiai, kik atyjuk keresztnévéről nevezettek Laczkfiaknak, Laczkófiaknak.

Az 1350-ki hadjáratkor Laczk Miklós és Pál, a Laczk név dicsőségének fentartói valának.

Miklós és Pál Luthenia városánál ötvened magukkal százhusz fegyveres lovas katonát fogtak el, a Johanna és Tarentói Lajos zsoldosai közül.

A foglyokat diadalérettel vezette a király elé Luthenia városába a két vitéz testvér.

Furcsa látvány volt ez.

Az ötven magyar százhusz fogoly lovagot hajtott maga előtt. A foglyoknak kezei hátra voltak kötve, s a fékszar ott lógott a nyakukban.

Lön öröm és ujjongás a jelenet látásán.

Lajos király midőn meglátta az ékeiktől megfosztott vitézeket, arcza elkomorult, szívéből a boszu kialudt, a nevetséges alakokat jól szemügyre vevén, parancsolá:

— Oldozzátok föl a nyomorultakat, lássák, nem ellenséggel van dolguk.

A szabadon bocsátott foglyok bámulták a király nagylelkűségét. Ekkor vacsorához ültette a kiéhezett s a kötél bilincsei által megkínzott hadfiakat, s megparancsolá, hogy legkisebb bántalmuk se legyen a foglyoknak, mert ők ezen hadjáratnak nem okai.

Másnap fegyvereiket elszedve, szabadon bocsátá őket. Tovább ment a győztes magyar sereg; bálványozott királyának szívfájdalma sajgott ereikben.

Egy jelenet tárul föl előttünk ama táborozásból, mely történeti képünk kiegészítéséül szolgál.

Sumpria városát ostromolták a magyar hadak.

A nápolyi magyar had fővezére *Laczk István* volt, mellette küzdött fia, az ifju *Dienes*.

A várost minden áron be kellett venni; a gyilkos tett bünrészesei ide zárták el magukat.

Lajos király szívére kötötte a derék hadfinak, hogy a várat bevegye.

Midőn az erődöt megpillantá *Laczk István* uram, fejét megcsóválta, s nem kis aggodalommal nézett felé. — „Itt ügyesség és bátorság kell, de hála Istennek, ez nem hiányzik, tehát előre!”

A vezér csatakiáltására mint oroszlánok rohantak a vár falának a jó magyar vitézek, élükön *Laczk Dienes*, a vezér daliás fia.

A fal magas volt, tájtorja nélkül meg nem hágható, ez pedig nem volt a táborban, ehhez nem vala készülve a sereg.

Nem tett semmit, a vitézségnek mi sem állhat ellent.

— Hány öl ez a fal, mely diadalmunknak ellene áll? — kiált *Dienes*, az ifju lovag.

— Jó két öl uram, — felelt egy természetes német ember.

— Dölj a falnak arczczal, s engeddd hádatadat nyergül használnom, mig meghágom a falat; szólt kéréleg az ifju.

Hebinger, a természetes német lovag az ifju szeméi közé tekintett, de a vállalkozó tűzben fénylő szeméi lesujtották a mérlegezőt, fejével a falnak dölve, engedé magát eszközül felhasználtatni.

Dienes csak nézte darab ideig, vajjon nem tréfál-e ezen hosszulábu ember, de az nyugodtan a falhoz tapadva, mozdulatlan állt, mint kőszobor.

Ekkor fölpattant *Dienes Hebinger* hátára, s kelevézét magasra tartva, perczig körülnézett.

A köfal magasabb volt, semhogy azt *Dienes* karjai felérheték, tehát philosophiához nyult a lovag.

— Ez a jámbor német már elállja, hogy itt ugrálok a hátán; hátha vállalkozó szelleme többre segítene még; gondolá a lovag, s így szólt *Hebinger*hez:

— Jó pajtásom, hátha felegyenesednél, én pedig két válladra lépnek, hosszú lábaid igen alkalmasak lesznek arra, hogy én célomhoz jussak.

— Szívesen cselekszem, felelt *Hebinger*, s úgy tett, miként a dalia óhajta.

A mint *Dienes Hebinger* vállaira lépett, s a hosszú ember felegyenesedett terhével, a köfal tetőzetén kinyult gerendába akadtak felnyúló karjai.

— *Hebinger!* Te győzelmet nyújtasz nekem, kiálta örömeiben a dalia, miközben igyekezék testének oly lökést adni, mely a gerenda tetejére juttassa, ámde a kinyult fa csak annyi hosszúságu volt a falon kívül, mint a mennyit az ember két markával átfoghatott; így a feljuthatás nehéz és mesteri volt.

A városban levők észrevették a dalia igyekezetét s annak meggátlására azonnal intézkedéseket tettek.

Sokan gyűltek a helyhez, hogy *Dienes* nyakrafőre letaszítsák, némelyek lándzsával szurkálták mellét, mások fejszékekkel, buzogányokkal verték a fején levő sisakot.

Hasztalan. *Dienes* fogait összeszorítva állotta a hatalmas ütések, melyeket a sisakon át kapott, kicsinybe mult, hogy el nem szédült; de az éberség fenntartotta eszméletét, nem bocsátotta el a gerendát, s *Hebinger* vállán maradt.

Épen akkor tünt fel *Laczk István* uramnak *Dienes* hősi bátorsága, midőn ugyan csak kongatták fején az ércsisakot. Meg-